

O OBLIKU RATA

Pitanje oblika rata koji nama najviše odgovara nije samo teorijsko, već je njegovo razmatranje nužno i zbog vlastite prakse. O tome ima različitih mišljenja među nama, koja se ispoljavaju i u nekim pisanim materijalima. Izgleda da razlike često nastaju zbog različitih prilaza ovom pitanju, pri čemu se ili glorifikuju u teoriji do sada poznati oblici rata ili klasifikaciji ratova prilazi sa različitih osnova. Poznato je da se klasifikacija ratova može izvršiti prema više kriterija (vidi šemu), kao, na primer, prema: karakteru i društvenoj suštini, broju učesnika i prostoru, upotrebi raznih borbenih sredstava, načinu vođenja oružane borbe, itd. Ovde će biti reči o onoj klasifikaciji koja ukazuje na oblike rata prema tome kako se oni ispoljavaju sa stanovišta načina vođenja oružane borbe, jer želim da ukažem na onaj oblik rata koji nama najviše odgovara.

Pod oblikom rata podrazumevamo ono obeležje rata koje se ispoljava kroz način vođenja oružane borbe, koji je dominantan bilo u nekom periodu ili u celom ratu. Oblikom rata izražavaju se neke njegove bitne karakteristike — posebno vidovi, načini i oblici borbenih dejstava u oružanoj borbi, kao glavnom sadržaju svakog rata. Grubo uzev, ovo je jedna od mogućnih definicija oblika rata, dovoljna za shvatanje toga pojma, iako je rat, kao što se zna, širi pojam od oružane borbe, što upravo za nas ima poseban značaj.

Ovom pitanju treba prići određenije, ako želimo iznaći za nas najprihvatljiviji oblik rata, odnosno sagledati ono što je u nas novo, što treba odrediti i definisati u odnosu na do sada poznate oblike rata. U teoriji i praksi do sada su važili ovi oblici rata: frontalni, partizanski i kombinovani. Za svaki od njih sistemi oružanih snaga, kao nosioci oružane borbe, prilagođavani su tako da su imali odgovarajuće elemente koji su omogućavali da se ispolji težište u načinu izvođenja oružane borbe — frontalnim, partizanskim ili kombinovanim borbenim dejstvima.

R A T

DRUŠTVENO POLITIČKA KLASIFIKACIJA

(KRITERIJ: KLASNA SUŠTINA I KARAKTER)

VOJNOTEHNOLOŠKA
KLASIFIKACIJA

LOKALNI (OGRANIČENI)

sa mogućnošću
da se tako završi
ili da eskalira

KRITERIJ: RAZMERE PO PROSTORU
I BROJU UČESNIKA

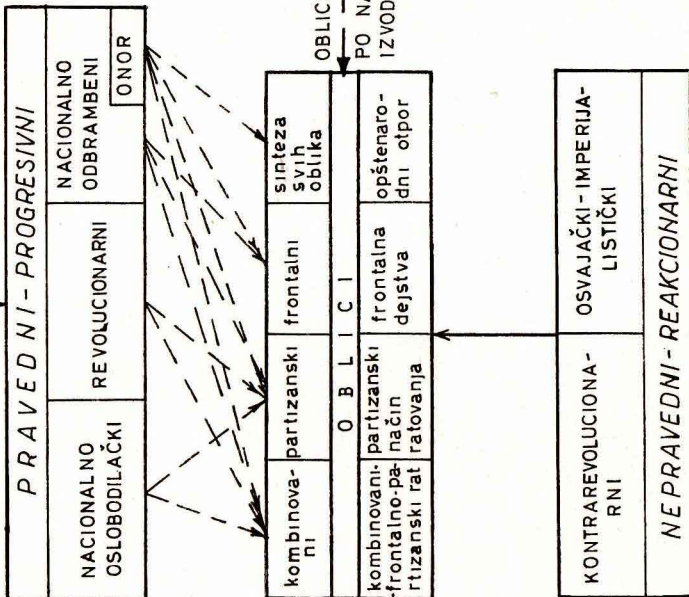
SVETSKI

KONVENCIONALNI
sa mogućnošću
upotrebe Nb/s
operativno-taktičkog
značaja i
eskalacije

KRITERIJ: UPOTREBA NAORUŽANJA

OPŠTI-
-TERMONUKLEARNI

OBLICI RATA
PO NAČINU
IZVODJENJA

MORALNO -PSIHOLOŠKI OTPOR	OTPOR NARODA VAN OS	ORUŽANA BORBA - GLAVNI VID OTPORA	POLITIČKI DIPLOMATSKI OTPOR	EKONOMSKI OTPOR	IDEOLOŠKI OTPOR ITD.
---------------------------------	---------------------------	---	-----------------------------------	--------------------	----------------------------

V I D O V I O T P O R A

ONOR - JEDINSTVO O T P O R A

Frontalni (ili klasičan) rat po načinu izvođenja oružane borbe podrazumeva, pre svega, frontalna dejstva i, načelno, počinje njima, a i ishod rata se traži u takvim dejstvima. Nosioци dejstva su obično regularne armije, organizovane kao klasični vojni sistemi država.

U partizanskom ratu jedna od zaraćenih strana — obično progresivni, revolucionarni i narodnooslobodilački pokret — primenjuje partizanski način ratovanja protiv druge, koja je ili okupator ili kolonijalni, odnosno reakcionarni režim od koga se treba osloboditi. Nosioци takvog načina ratovanja su oružane snage pokreta poznate pod nazivom partizanske jedinice, različite veličine i organizacije. Načelno, te oružane snage u toku rata evoluiraju ka višim oblicima i organizacije i načina vođenja oružane borbe. U završnom periodu rata obično dolazi do prerastanja tih snaga u krupne formacije, karakteristične za tzv. regularne armije, pa i do veće primene i frontalnih dejstava, odnosno kombinacije frontalnog i partizanskog načina ratovanja. Naš NOR i savremeni revolucionarni i oslobodilački ratovi (Alžir, Vijetnam i dr.) to potvrđuju.

Kombinovani rat podrazumeva kombinaciju frontalnog i partizanskog načina ratovanja, kako u pogledu vidova i oblika oružane borbe tako i po nosiocima dejstava iz sastava oružanih snaga. Kao što je rečeno, do ove kombinacije može doći u završnom periodu partizanskog rata, kada je i sistem oružanih snaga pokreta i po svojoj snazi i organizaciji toliko evoluirao da omogućuje kombinaciju frontalnog i partizanskog načina ratovanja.

Ali, treba istaći da kombinovana dejstva mogu voditi i klasični sistemi vojne organizacije, bilo da se u okviru oružanih snaga na početku rata pripreme partizanske jedinice ili da se one stvore tokom rata na okupiranom delu državne teritorije od stanovništva, odnosno odsečenih i na promenu načina dejstva prinuđenih jedinica iz sastava tzv. regularne armije. No, treba podvući da je u ovom slučaju težište ipak na frontalnim dejstvima, a partizanska dejstva (pa i snage koje ih izvode) obično su od pomoćnog značaja. Praksa dejstava oružanih snaga Sovjetskog Saveza u drugom svetskom ratu to potvrđuje.

Postavlja se pitanje koji je to naš oblik rata i da li neki od izloženih može biti adekvatan za naše uslove?

Prema koncepciji opštenarodne odbrane (ONO), koja je izraz naše unutrašnje i spoljne politike, naš odnos prema izboru odgovarajućeg oblika rata mora polaziti od toga da smo i savremeno organizovana država samoupravnog društva i da, u isto vreme, predstavljamo progresivni pokret u svetu. To znači da imamo sve društveno-političke pretpostavke da u sistemu ONO razvijemo potrebne ele-

mente za jedan opštenarodni otpor u odbrani zemlje od bilo kakve agresije, odnosno da vodimo opštenarodni odbrambeni rat. Oružana borba je glavni oblik otpora i jedan od najznačajnijih elemenata sistema ONO. I normalno je da ćemo primenjivati sve načine ratovanja, vidove i oblike oružane borbe, kao sredstva za postizanje ciljeva u ONO. Ipak, ONO, odnosno rat koji bismo mi vodili širi je pojam od oružane borbe, jer predstavlja i druge vidove otpora (politički, ideološki, diplomatski, ekonomski, moralno-politički i dr.) koje primenjuju odgovarajući faktori našeg društva kao subjekti ONO. Sistem ONO je takav da svi ti subjekti imaju svoje mesto, počev od radnog čoveka i građanina do sveukupne društvene zajednice, u otporu agresiji — kroz oružane snage u oružanoj borbi i van toga. Prema tome, opštenarodni odbrambeni rat (ONOR) predstavlja jedan nov kvalitet, koji se ne može uklopiti u bilo koji poznati oblik rata. Uzeti pojedinačno, bilo koji od njih, pa ni kombinovani rat, ne mogu biti za naše uslove prikladan i pravi oblik rata. Međutim, ima mišljenja da je za nas kombinovani rat prikladan oblik rata. Mislim da razlog tome je u svođenju rata na samo oružanu borbu, što nije prihvatljivo. Mnogima smeta da u klasifikaciji ratova sa stanovišta načina vođenja dejstva naš ONOR vide kao poseban oblik rata.

Za ONOR kao poseban oblik rata važno je baš ono »opštenarodni« ili »svenarodni« jer je reč o opštem otporu agresiji, pri čemu su, i u oružanoj borbi i u drugim vidovima i oblicima otpora, maksimalno i organizovano angažovani svi ljudski i materijalni potencijali. Ovaj oblik rata pretpostavlja, pre svega, vođenje oružane borbe kao glavnog oblika otpora na celom ratištu: na frontu, u vlastitoj pozadini i na privremeno zauzetoj teritoriji, ali i neprekidnu i potpunu aktivnost svih društvenih faktora i naroda na celoj teritoriji bilo kroz učešće u oružanim snagama ili kroz raznovrsne oblike otpora van njih. Time se izražavaju sve one, u odnosu na druge oblike rata, kvalitetno nove karakteristike ONOR — njegova sveobuhvatnost, totalnost, teritorijalnost, masovnost i kombinacija načina dejstava (frontalnih, partizanskih, kombinovanih) i nosilaca oružane borbe (operativna armija i jedinice TO), kao i oblika otpora i aktivnosti van toga. ONOR je sinteza svega najprihvatljivijeg iz do sada poznatih oblika rata i onog što proizilazi iz prirode našeg društvenog sistema. Težište ONOR se može prenositi i na određene načine dejstava i na njihove nosioce u oružanim snagama. Ali on nije ni mehanička kombinacija načina dejstava i samo na području oružane borbe i samo u oružanim snagama. Zbog svega toga ONOR je jedini i pravi oblik rata koji najbolje odgovara našim uslovima, uključujući sve pa i najteže situacije. On kao oblik rata pruža dovoljno mogućnosti da se u

njemu ispolje i efikasno upotrebe svi elementi sistema ONO i primene svi vidovi i načini dejstva i oblici otpora. Sistem ONO odgovara ONOR-u kao obliku rata i obrnuto. U tome je, pored ostalog, i garancija efikasnosti sistema ONO u postizanju ciljeva koje postavlja naša koncepcija i doktrina.

Mišljenje koje sam izneo o našem obliku rata ima za cilj da se istakne ono što je kvalitativno novo u ONOR, pa ako je to tako ONOR treba da se usvoji u teoriji i praksi, kao pojam za naš oblik rata. To će pomoći da se sagledaju i drugi problemi koji se odnose na pojmove i funkcije, posebno vidova i oblika oružane borbe, gde ima novina, ali se sadržina oružane borbe ne menja u tolikoj meri da treba uvoditi nove pojmove. Na primer, ima mišljenja da se umesto do sada poznatih vidova strategijskih dejstava (ofanziva i defanziva) uvedu pojmovi »ofanzivno-defanzivna dejstva (operacije)« i obrnuto. Ili, postavlja se pitanje da li su operacije, bojevi i borbe u užem smislu i naši oblici oružane borbe. Nepotrebnog radikalizma u tome ima, ali to naučnim dokazima treba sprečiti i argumentovano utvrditi potrebu uvođenja novih pojmova u terminologiju naše vojne teorije.

Pukovnik

Drago RAKOČEVIĆ